

“HANÇERLİ HANIM HİKÂYE-İ GARİBESİ” ADLI YAYIN ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Yard.Doç.Dr.Bedri AYDOĞAN*

ÖZET

Realist halk hikâyeleri arasında yer alan *Hançerli Hanım Hikâye-i Garibesi* adlı eser, Divan edebiyatının da kimi özelliklerini taşımaktadır. Eser, en fazla Namık Kemal’in *İntibah*’ı olmak üzere, Tanzimat romanlarını da etkilemiştir. Bu hikâyenin yazma ve basma nüshaları bulunmaktadır. Bu yazıda Yakup Çelik’in Lâtin harflerine aktardığı ve Akçağ Yayınları arasında çıkan *Hançerli Hanım Hikâye-i Garibesi* adlı eserde yer alan tutarsızlıklar, okuma yanlışları, okunmadan atlanan sözcükler üzerinde durulmuş ve bunlarla ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

ABSTRACT

Hançerli Hanım hikâye-i Garibesi which is among the realist folk stories has some characteristics of Old Turkish Literature(Ottoman). The story has some influences on novels written during Tanzimat Period, especially on *İntibah* of Namık Kemal. In this article, the story, *Hançerli Hanım Hikâye-i Garibesi* transcribed into Latin alphabet by Yakup Çelik and printed by Akçağ Publications, has been analysed and evaluated in terms of inconsistencies, transcription mistakes and missing words.

Dr. Yakup Çelik’in bugünkü harflere aktardığı *Hançerli Hanım Hikâye-i Garibesi* adlı halk hikayesi 1999 yılında Akçağ Yayınlarının 263 numaralı kitabı olarak yayımlanmıştır. Osmanlıca bilmeyenlerin harf devriminden önce yazılan eserleri özgün halleriyle tanımalarını sağlayan bu yayınların değeri büyüktür. Bu nedenle Hançerli Hanım’ın** yayımlanması son derece olumlu bir gelişmedir. Yine son zamanlarda Akçağ Yayınevi ve başka yayınevlerinin, Tanzimat’tan sonra gelişen edebiyatımızın ürünü olan eserlerimizi özgünlüklerini koruyarak bugünkü harflerle yayımlamaya başlayıp kısa sürede birçok eseri yayımlamaları da sevindirici bir durumdur. Ancak bu iş yapılırken büyük özen gösterilmesi de bir zorunluluktur. Yakup Çelik’in yazı çevrimini yaptığı Hançerli Hanım’da bu özenin yeterince gösterilmediği dikkati çekmektedir.

Yayımda “Eser Hakkında” adını taşıyan beş sayfalık bölümde Hançerli Hanım hakkında bazı bilgiler verilmiş, üzerinde çalışılan eser kısaca

tanıtılmıştır.Eserin 1851-1852 yılında Ceride-i Havadis Yayınevinde basıldığı, bir halk hikâyesi olduğu, yazarının bilinmediği belirtilmiştir. Buna ek olarak iki sayfalık bir özet yapılmış, İntibah romanıyla karşılaştırılmış, meddah hikâyelerinin özelliklerini gösterdiği söylendikten sonra bunun en

* Çukurova Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi

** Bu eser Hançerli Hanım Hikâye-i Garibesi, Hançerli Hanım Hikâyesi, Hançerli Hanım adlarıyla bilinmektedir. Biz çoğu zaman kısalığı nedeniyle Hançerli Hanım adını tercih edeceğiz belirgin özelliğini vurgulamak amacıyla bir şiir parçası alıntılanmıştır.

Halbuki “Eser Hakkında” başlığını taşıyan bu kısımda ya da yazılacak bir önsözde, bazı başka bilgilerin de verilmesine gereksinim vardır. Öncelikle bu eserin niçin Lâtin harflerine aktarıldığı söylenmelidir. Yine bu aktarımda nasıl bir yol izlendiğinin açıklanmasında büyük yarar vardır. Örneğin sadeleştirme yapıp yapılmadığı, Arapça Farsça sözcüklerde uzunlukların, ayın ve hemzelerin gösterilip gösterilmediği belirtilmelidir. Aynı biçimde tamlamalarda nasıl bir uygulamaya gidildiği söylenmelidir. Eserin başka nüshalarının olup olmadığı, hangi kütüphanedeki, hangi tarihli nüshanın yazı çevriminin yapıldığının söylenmesi de büyük önem taşır. Akçağ yayını *Hançerli Hanım Hikâye-i Garibesi*’nde bu bilgilerin hiçbirini ne yazık ki bulamıyoruz. Sadece, “Hançerli Hanım Hikâye-i Garibesi, 1851-1852’de, Ceride-i Havadis Yayınevi’nde basılmıştır.” deniliyor. Acaba Ceride-i Havadis Yayınevinde basılan nüshanın mı yazı çevrimi yapıldı? Ne yazık ki bu sorunun cevabı tam olarak anlaşılamıyor.

Milli Kütüphane’de ve Beyazıt Devlet Kütüphanesinde Hançerli Hanım’ın 1340’ta Orhaniye Matbaasında yapılmış olan baskısı var. Milli Kütüphane’de başka tarihli bir Hançerli Hanım daha var. 1268 tarihli bu Hançerli Hanım, 1340’ta basılandan hem yazı karakteri hem de kısmen içeriği bakımından farklıdır. Bu arada Hançerli Hanım’ın her iki baskısının da resimlerle bezenmiş olduğunu söylemek gerekir. Akçağ yayını Hançerli Hanım’da bu resimler de yer almamıştır.

Hançerli Hanım, 1937 yılında Selâmi Münir tarafından Hançerli Hanım Hikâyesi adı ile bugünkü alfabeyle aktarılmıştır. Selami Münir eseri sadeleştirilmiş, ahlâk ve edebe aykırı bulduğu sözcük, deyiş ve ifadeleri çıkararak Bozkurt Matbaasında bastırmıştır. Yedi adet de resim koymuştur. Çevirdiği nüshada ise on iki resim vardır. Selami Münir’in kullandığı iki resim ise orijinal nüshada bulunmamaktadır.

Hançerli Hanım'ın bir başka baskısı da 1957'de Hadise Matbaasında yapılmıştır. Halk Romanları Serisi başlığıyla ve 1 sıra numarasıyla yapılan bu baskıda şiirler önemsenmemiş, bazen kısaltılarak bazen de birçok kısmı çıkartılarak verilmiştir. Bu baskıda da resimler bulunmamaktadır.

Benim elimdeki Hançerli Hanım Beyazıt Devlet Kütüphanesindeki nüshanın fotokopisidir. Orhaniye Matbaasında 1340'ta basılmıştır. Sahibi ve naşiri İkbâl Kütüphanesi sahibi Hüseyin'dir. Eserde 16 adet resim vardır. Elimdeki nüshayla Akçağ yayını Hançerli Hanım'ı karşılaştırdım. Bazı farklılıklar olduğunu gördüm. Az önce sözünü ettiğim bilgiler verilmediği için bunun nüsha farkı mı yoksa yanlış okumalar mı olduğu konusunda önce bir karara varamadım. 1268 baskısını da elde ettim. Akçağ yayınının 1268 tarihli baskıdan olmadığını gördüm. Yakup Çelik'in Orhaniye Matbaasında basılan nüshayı çevirdiği görüşüne vardım. Aynı nüshadan okumamıza rağmen farklılıklar vardı. Bu farklılıkların özensizlikten kaynaklanan yanlışlar olduğu kanısı uyandı bende. Okuma yanlışları, harf, hece, sözcük eksiklik ve fazlalıkları yanında tutarsızlıklar da vardı. Yazımızda önce bu tutarsızlıkları belirleyeceğiz, sonra eksiklik ve fazlalıklar ile okuma yanlışları üzerinde duracağız.

YAZI ÇEVİRİMİNDEKİ TUTARSIZLIKLAR:

Yazı çevriminde bazı uygulama tutarsızlıkları dikkati çekmektedir. Uzunlukların, ayın ve hemzelerin gösterilmesinde tutarsızlıklar vardır.

"...pek ziyade zengin olmasından dolayı ticaretten feragat ederek evkatı, kendine kardeş ittihaz etmiş olduğu İbrahim Bey nâmında kâmil-i, sahib-i nüfuz ile geçirdi... Muma- ileyhin bir de Süleyman Bey namında hüsn ü anı ve sâf zamanın: " (s.1-2)

Burada kâmil, nüfûz, nâm, ittihâz sözcüklerinde uzunluklar gösterilmiş, ziyade, zengin, ticaret, evkat, sahip ve zaman sözcüklerinde ise uzunluklar gösterilmemiştir. Bunların da ziyâde, zengîn, ticâret, evkât, sâhip, zamân (zemân) biçiminde yazılmaları gerekir. Bu hususa eser boyunca özen gösterilmemiştir. Hatta yukardaki alıntıda iki kez geçen nam sözcüğünün birincisinde *a* uzun, ikincisinde kısa ünlülü yazılmıştır. Tutarsızlık burada daha açık olarak ortaya çıkmaktadır.

Veznin sağlanması için önemli olduğundan uzunluklar konusunda şiirde daha titiz davranmak gerekmektedir. Buna karşılık aynı özensizlik şiir kısımlarının çevrilmesinde de sürdürülmüş, uzunluklar bazen gösterilmiş, bazen gösterilmemiştir. Uzunlukların gösterilmediği hemen her yerde vezin bozulmuştur. Bu durumun örneklerine, şiir parçalarındaki eksik ve yanlışların gösterildiği bölümde yer verilmiştir.

Ayın ve hemzelerin gösterilmesinde de keyfi davranıldığı dikkati çekmektedir. Ayın ve hemzeler kimi yerde gösterilmiş, kimi yerde gösterilmemiştir.

Gösterilenlerden birkaç örnek:

Rabî'(s.1), i'zâm (s.26), melce' (s.1), ye's (s.4), ma'şûka (s.57), i'zâz (s.58)..

Gösterilmeyenlerden birkaç örnek:

Müracaatgah (s.1), hasâil (s.1), nimet (s.1), âkil (s.18), avdet, maarif (s.62), bazı (s.62), akıbet (s.62), azâ (s.63).

Tamlamaların Yazılışındaki Tutarsızlıklar:

Kâr-ger-i te'sir(s.5) bade-i gül-fam (s.9) örneklerinde kâr-ger, gül-fam tireli yazılırken, benzer yapıdaki meykede (s.11), meyhane (s.11) tiresiz yazılmış. Denilebilir ki bunlar artık çok kalıplaşmış, bilinen sözcükler o nedenle tiresiz yazıldı. Kabul, ama 13. sayfada devlet-haneniz örneğinde hane tire ile ayrılarak yazılmış. Ayrıca bu tek örnek değil, başka pek çok örnek daha var.

Sözcüklerin sonuna gelen kâr gibi son ekler ile zâde gibi sözcükler de tireyle ayrılır. Önsözde belirtmek koşuluyla hiç ayırmama yolu da seçilebilir. Akçağ yayını Hançerli Hanım'da genel olarak kâr, zâde de tireyle ayrılmamış. Ama 7. Sayfada efendi-zâde ve iğfâl-kârâne kullanımları yine tutarsızlığın örneği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ale'l-sabah(s.11), hadîdül-mizâç(s.27) örneklerinde ayınıyla uzunluklarıyla özgün yazım seçilmiş, maşallah (s.11), filhakika (s.19) da tersi bir tutum içine girilmiştir. Bilâ-teklif (s.28) ve bilâ-istifade de (s.36) uzunlukların bazısı gösterilmiş bazısı gösterilmemiştir. Ayrıca bilâ-istifade değil, bil-istifade olmalı. İlk örnekteki tamlamanın doğrusu da "ale's-sabah"tır.

Doğrusu fi-mâba'd olan sözcük, eserde birçok kez geçmektedir. Her keresinde yanlış olarak feyâ-ba'd (s.65) okunmuştur. Yazıya geçirilirken de

uzunluğu, ayını gösterilmiştir. Min-taraf-illah'ta da (s.64) özgün yazılışa bağlı kalınmıştır. Buna karşılık binaenaleyh (s.8), velinimet (s.5), elhamdülillah (s.6) örneklerinde günümüz yazımı tercih edilmiş, tamlamanın gerektirdiği işaretler, ayın ve hemzeler gösterilmemiştir. On ikinci sayfada orijinaline uygun olarak yazılan ba'dehû 64. sayfada badehu biçiminde yazılmıştır. Yazım açısından tutarsızlık gösteren örnek sayısını artırabiliriz.

Sevda-yı visâl (s.19) sâye-yi şahane (s.50), örneklerinde olduğu gibi tamlamalarda az da olsa izafet kesresinin yanlış kullanıldığı görülmektedir. Doğruları sevdâ-yı visâl, sâye-i şâhâne olmalıydı. Sevda-yı visâl (s.19) örneğinde de olduğu gibi sevdanın a'sı kısa yazılırsa izafet kesresi *yı* olarak getirilemez. Uzunlukların gösterilmesinin önemi bu örnekte bir kez daha karşımıza çıkmaktadır.

Atıf tamlamalarında atıf vavının *u*, *ü*, *vü* olarak getirilişinde de bazı tutarsızlıklar görülüyor. Şu örneklerde atıf vavının getirilişi yanlıştır:

Âh ve figân (s.5), nân ve nimet (s.5), ye's ve âlâm (s.7), âlâm ve ekdâr (s.8), nâz ve şive (s.26), yâr ve ağyâr (s.51), fehm ve idrâk (s.54), işve ve nâz (s.46), nale ve feryat (s.66),

Son iki örnekte atıf vavı *vü*, baştakilerde ise *u*, *ü* olarak getirilmelidir.

Bazı örneklerde üslûp nedeniyle tamlamanın gerektirdiği kuralların dışına çıkılabilmektedir. “Böyle me'yus u giryân nereden geliyorsunuz? diye sordu.” (s.7) ve “Fakat kalbinizi dâğ-dâr eden âlâm ve ekdârın tezâyüd...” (s.8) örnekleri düşüncemizi doğrular niteliktedir. Kural gereği her iki örnekte de atıf vavı *u* olarak gelmelidir. Ancak birinde *u* diğesinde *ve* olarak getirilmiştir. *Ve* olarak getirilmesinde üslûp ve anlam belirleyici olmuştur.

Tanzimat sonrası metinlerde, özellikle düzyazıda, bu tür tamlamalarda zaman zaman böyle sıkıntılı durumlar yaşanmakta, *ve* ile mi yoksa *vü*, *u*, *ü* ile mi bağlayalım tereddüdüne düşülmektedir. Tanzimattan sonra gelişen yeni düzyazı anlayışında bu tamlama tipine yer olmadığından, atıf vavının *u*, *ü*, *vü* olarak getirilmesi uygulaması azalmış, çoğu zaman *ve* olarak getirilmeye başlanmıştır. Bu nedenle dil *ü* can gibi kalıplaşmış olanların dışında tamamıyla *ve*'li kullanım tercih edilebilir. Bazı metinlerde *vav*'ın üzerine üstün konularak bu sorun çözülmüştür. Bunu yazarın mı matbaacının mı yaptığını bilmiyoruz.

Cali Masterların Yazımındaki Tutarsızlıklar:

Cali masterların yazımında da tutarsızlıklar görülüyor. Genellikle cali masterlar ubudiyetiniz (s.7), ebediyesinden (s.7) örneklerinde olduğu gibi tek y ile yazılmıştır. Şer'iyye (s.3), keyfiyyet (s.42,53,64), seferiyye (s.64), ubudiyet (s.64) örneklerinde olduğu gibi bunun dışına çıktığı da olmuştur. Taaddiyât (s.60), taaddiyat (s.63) örnekleri ise tek y çift y kullanımı konusundaki tutarsızlığı aynı sözcükte göstermesi açısından dikkat çekicidir.

Kimi Edat, Sözcük ve Son Eklerle Kurulan Yapılardaki Tutarsızlıklar:

Bu konuyla ilişkili olarak yukarıda hane, gede sözcükleriyle birleşerek oluşan sözcüklerden bir iki örnek vermiştik. Buna derhatır (s.53), derhal (s.63) örneklerini eklemek istiyorum. Derhal çok yaygın kullanıldığından tiresiz yazılabilir. Derhatır için aynı şey söylenebilir mi düşünmek gerekir. Yine bu kısımda şu tutarsızlık örneklerini de görüyoruz. Bed-tıynet (s.8) bed-ter tireli yazılırken bertaraf (s.8) tiresiz yazılıyor. Velinimet-zadem (s.8) de bu tutarsızlığın örneklerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bî olumsuzluk edatıyla kullanılan sözcüklerde de tutarsızlık var. *Bî* olumsuzluk edatı çoğunlukla *bi* biçiminde ve tire ile ayrılmadan kullanılmış. Kimi yerlerde ise bunun aksine davranılmış. Örnek: *bî*-idrak (s.63), *bî*-hûd (s.53). Sekizinci sayfada ise biçare yazımıyla üçüncü bir kullanıma gidilmiştir. Aynı eserde aynı edat üç ayrı biçimde kullanılmıştır. Oysa biri tercih edilmeliydi.

İşve-kâr, kâm-yâb, zevk-yâb (s.12) örneklerinde tire ile ayrıma gidilmiş. Yukarıda hane, gede,ber, der ile kurulan birkaç örnekte gösterdiğimiz gibi çoğu zaman bu ayrıma gidilmemiş. Buna mürâcaatgâh (s.1) örneğini ekleyebiliriz. Dâğ-dâr (s.8) ve vefâdâr (s.8) örneklerinde ise aynı son ekin çelişkili kullanımını görmekteyiz.

Birleşik Fiiller, Yardımcı Fiiller ve İmek Fiilinin Kullanımındaki Tutarsızlıklar:

Yardımcı fiiller ile imek fiilinin kullanımında bazı sorunlar yaşanmaktadır. Gaib oldu, ayırmaz idi, emir etti örneklerinde olduğu gibi Osmanlıca'da bunlar ayrı yazılır. Yazı çevrimlerinde ise genellikle bugünkü yazım kurallarına uyulmakta, birleşmesi gerekenleri birleştirme yoluna gidilmektedir. Bu bir tercihtir. Akçağ'ın yayımladığı Hançerli Hanım'da günümüzdeki kullanım seçilmiştir. Oysa Hançerli Hanım'ın orijinalinde ikili

bir kullanım var. Bu nedenle bu noktada da orijinal yazıma uymak daha yerinde olurdu.

Yine defn olundu (s.4), afv ediniz (s.30), atf etmeyerek (s.32), ahd eyleyen (s.34), celbettiler (s.40), va'd ediyordu (s.57) örnekleri yazım açısından hatalıdır. Doğruları defnolundu, afvediniz,afetmeyerek, ahdeyleyen, celb ettiler ve vadediyorlardı olmalıdır.

Kasdederler (s.20) örneği ise fiilin bitişik yazılması açısından doğru olmakla birlikte *d*'nin kullanımı açısından yanlıştır. Çünkü Hançerli Hanım'ın yazı çevriminde genelde bugünkü yazıma uygunluğa dikkat edilmiştir. Örneğin eserdeki gaib etti, urdular türünden kullanımlar kaybetti, vurdular biçiminde bugünkü yazımla yazılmışlardır. Ancak her yerde olduğu gibi burada da tutarlılık sağlanamamıştır. Tutarlılık açısından *kasdederler* yazılmalıydı.

Elli üçüncü sayfada *Nayab'ta* kullanımında ünsüz uyumuna dikkat edilmemiştir. Doğrusu *Nâyâb'da* olmalıydı. Yeri gelmişken Akçağ yayınında özel adların yazımında uzunlukların gösterilmediğini, günümüz yazımına uygun olarak yazıldığını belirtelim.

Bazı Sözcüklerin Yazımındaki Tutarsızlıklar:

Bu başlık altında, çok geçen bazı sözcükler üzerinde durmak istiyoruz.

Yazı çevriminde *kerre*(s.33-39) sözcüğü çift *r* ile yazılmış. *Meyhane*, *meygededeki* tireleri atıp, *fi'l-hakikayı* *filhakika*, *pâre'yi* *para*, *âdemi* *adem* biçiminde yazıyorsak bu sözcüğü de bugün kullandığımız gibi *kere* biçiminde yazmakta hiçbir sakınca yok. Tutarlılık açısından *kere* yazılması daha uygun olurdu.

Af sözcüğü bu metinde çok sık geçmektedir. Bu sözcük genelde özgün biçimiyle *afv* (s.50-64) olarak yazılmıştır. Zaman zaman ise bunun dışına çıkılmış. *Affa* (s.64), *affet* (s.33) örneklerinde olduğu gibi. Otuzuncu sayfada ise *afv ediniz* kullanımı dikkat çekmektedir.

Ayş ü işret tamlaması da bu metinde sık geçen tamlamalardan biridir. 'Ayş sözcüğüyle kurulan başka tamlamalar da metinde geçiyor. Sözcük genelde *ayş*(s.46-54) olarak yazılmış, bazen *ıyş u tarab* (s.68) örneğindeki gibi *ıyş* olarak yazılmıştır.

Mahall sözcüğü de değişik yazımlarla karşımıza çıkıyor. Tamlamalarda çift l ile yazılan sözcük başka kullanımlarda tek l ile yazılıyor. Zaman zaman tutarsızlıklar da var. Mahall-i mülakat (s.51), mahalli (s.11), mahale (s.51).

“Geçen gün, Bedestân’dan geçerken biraz *tüfenk*, tabanca, *kılıç*, vesâir şeyler görmüş ve beğenmiş idim.” (s.51) cümlesinde geçen *tüfenk* sözcüğü özgün durumuyla korunurken, metinde *kılınç* olarak yazılan sözcük değiştirilerek *kılıç* (s.51) biçiminde kullanılmıştır. Her ikisinde de ya bugünkü biçimi ya da özgün biçimi kullanılmalıydı.

“Gözlerin niye kızarmış? Yanakların neye solmuş?” (s.47) cümlesinde aynı sözcük niye ve neye biçiminde kullanılmıştır. Cebr-i nefes ve vakf-ı nefes tamlamaları yine özensizlik nedeniyle cebr-i nefes (s.45), vakf-ı nefes olarak yazıya geçirilmiştir.

Özel ad olan Seyf-i Dil 43,45,47 ve 48. sayfalarda, seyf-i dil olarak yazılırken 48. sayfanın bir yerinden itibaren Seyf-i Dil olarak yazılmaya başlanıyor. Bundan sonra eserin tamamında bu yazım kullanılmıştır.

Vechle (s.29), abdde (s.64), bahşıyla (s.64) yazımlarının vechile, abidde, bahşile olması daha uygun gibi görünüyor.

Düçâr(s.27,45) sözcüğü de eserde çok sık geçiyor ve bu yazımla verilmiş. Bunun da düçâr olması gerekir.

Bahçe sözcüğü bazı yerlerde bağçe; bey sözcüğü 8 ve 9. sayfalarda beğ biçiminde yazılmıştır.

Velini-metimizsiniz (s.7), etmemek-liğimiz (s.7), zannet-miştim(s.53), düşünüyor-lardı (s.65) örneklerindeki tirelerin bilgisayarın bir azizliği olduğu anlaşılmaktadır.

OKUMA EKSİKLERİ VE YANLIŞLARI:

Bu ve daha sonraki kısımlarda yıldız işareti madde başı olarak kullanılmıştır. İlk sıradaki sözcük, söz grubu, cümle, paragraf ve beyitler Akçağ yayın olan Hançerli Hanım’dan alınmış, sonrakiler ise bu yazıyı yazana aittir. Akçağ yayınından yapılan alıntılarının hemen bitiminde sayfa numarası verilmiştir. Eksik ve fazlalıklar ile yanlışları koyu ve italik yazarak farkettiler istedik. Yine alıntılarda eksik sözcüklerin yerini boş bıraktık. Kimi yerde açıklama yapma gereği duymazken, kimi yerde bazı açıklamalar yaptık. Başını ve sonunu almadığımız cümleleri üç nokta kullanarak belirttik.

Uzunlukların gösterilmemesi düzyazı kısmında sorun yaratmayabilir, ama şiir kısmında vezin açısından sorun yaratacağı için mutlaka gösterilmelidir. Bu nedenle aslen uzun olan, ama Akçağ yayınında gösterilmeyen uzun sesleri de koyu ve italik yazdırarak dikkatlere sunduk.

Sözcük Eksikleri ve fazlalıkları:

* ...saltanatlarında Bedestanî... (s.1)
...saltanatlarında *İstanbul'da* Bedestanî...

* ...evkatı, ... İbrahim Bey nâmında kâmil-*i*, *sâhib-i* nüfûz ile geçirdi.. (s.1-2)

... evkâtını, ... İbrahim Bey nâmında kâmil, *sâhib-i* nüfûz *bir zât* ile *geçirir idi*..

Burada geçirir idi kullanımı anlamca daha uygun düşmektedir. Tanzimat sonrası metinlerini elden geldiğince günümüz yazımına uygun hale getirmek doğal karşılanabilir. Bu bir tercih konusudur. İdi, imiş önceki fiille birleştirilebilir. Öyle bile olsa geçirdi değil geçirirdi olması gerekir.

* ... *lâzım gelen mevadd-ı şer'iyeye ve vesaireyi nasihat* etti (s.3)
... *lâzım gelen mevadd-ı şer'iyeye vesâ'ireyi vasiyyet* etti.

* ...Cuma günleri edâ-yı salât camiye... (s.3)
...Cuma günleri edâ-yı salât *için* câmi'e (ya da câmiye)...

* ...kabristana gittiler, çocuğu... (s.4-5)
...kabristana gittiler *ve* çocuğu...

* *sefîl*, *perişan* (s.5)
sefîl ve perişân

* ...*fitne kutusu nâmlı serseri*...(s.5)
...*Fitne Kutusu nâm serserî*...

* Üç *habîs*, derhal çocuğun ayaklarına kapandılar: (s.7)
Üç *habîs*, derhal çocuğun ayaklarına kapandılar *ve*:

* ...Şu balıktan biraz yiyiniz.... (s.9)

* ...Şu balıktan *da* biraz yiyiniz..

* O gün, beş yüz lira kadar edildi (s.12).

O gün, beş yüz lira kadar *masraf* edildi.

* ...Çelebi ile hasbihâl edip... (s.22)
...Çelebi ile *bi'l-îmâ* hasbihâl edip...

* Fakat, aklı , fikri...(s.23)
Fakat, aklı *ve* fikri...

* Sultanahmet civarında güzel bir konak aldım, tefrîş
ettirdim.(s.27)
Sultanahmet civârında güzel bir konak aldım, *mu'tenâ sûrette* tefrîş
ettirdim..

* İki cellat-ı bî-aman o güzel vücudu zahm-nâk ettiler..(s.32)
İki cellâd-ı bî-amân...o güzel vücûdu *sopalarla* zahm-nâk ettiler..

* Vay, *hain* kahpe!... Daha gebermedin mi?... İşte bugün canını cehenneme
göndereceğim... Kızlar; bana bir sandalye getirin.. (s.36)
Vay, *hâ'in* kahpe!.. Daha gebermedin mi?.. İşte bugün cânını cehenneme
göndereceğim. *Sonra da o sevgili Süleyman'ınla zevk edeceğim*... Kızlar, bana
bir sandalye getirin..
Bir cümle atlanmış.

* Söz nikâha etmekle...(s.59)
Söz , nikâha *intikâl* etmekle...

* ...her zalimin bir gün mazlûm ve safâ-perestin *bir gün* mağmûm olması
mukarrer imiş.(s.62)
...her zâlimin bir gün mazlûm ve *her* safâ-perestin mağmûm olması
mukarrer imiş.
İkinci kez geçen bir gün sözcükleri metinde olmadığı halde eklenirken, her
sözcüğü unutulmuş.

* ...tezvîçlerini buyurdu.. (s.64)
...tezvîçlerini *irâde* buyurdu..

Ek, Harf Eksikleri ve Fazlalıkları:

* dolaşırlardı (s.5)
dolaşıyorlardı

* parasını yiyip (s.5)
pâresini (parasını) yiyip

* Herifler kadehleri doldurup toka ettiler.. Süleyman Beğ'e de bir şîşe iksir getirdiler (s.8).

Herifler kadehleri doldurup toka ettiler.. Süleyman Bey'e de bir şîşe iksir getirttiler.

Bir *t* harfi eksikliği deyip küçümsenmemeli, çünkü anlamda değişiklik oluyor.

* ...bir takım saz getirelim...(s.9)
...bir takım saz getirtelim..

* ...hemen meyhaneciye bir çalgı getirmesini emretti..(s.9)
...hemen meyhâneeciye bir çalgı getirtmesini emretti..
Arka arkaya gelen bu üç örnekte de çatı eki unutulmuş.

* ...pek keyiflenerek dest-gâhı başında bir kadeh içti... (s.12)
...pek keyiflenerek dest-gâh başında bir kadeh içti...

* ...hanümân söndürücü rüfekânın beklediği mahalle gitti. (s.14)
...hân mân söndürücü rüfekâsının beklediği mahalle gitti.

* ...elinde avucunda bir şey kalmadı.. (s.16)
...elinde avucunda bir şeyler kalmadı..

* “Allah ısmarladık” (s.20)
“Allâha ısmarladık”

* ...bir çok ah-ı suzinâkle delikanlıya sarıldı.(s.31)
...bir çok ah-ı sûz-nâkle delikanlıya sarıldı.

* ... hâlet-i nez'idedir.(s.37)
... hâlet-i nez' dedir.

* ...Beykoz'un üst taraflarında yılan ve çıyan yatağı...(s.37)
...Beykoz'un üst tarafında yılan ve çıyan yatağı...

* ...hafif hafif esen rüzgârlar ile hırâmân...(s.45)
...hafif hafif esen rüzgâr ile hırâmân...

* Şimdi parasını verseniz... (s.49)

Şimdi parasını *verir*seniz...

* O gün Şah'a *layık* olduğu mertebede hizmet...(s.51)
O gün Şâh'a *lâyık* olduğu mertebe hizmet...

* Hanım, işve ve sitemle Süleyman Bey'e...(s.54)
Hanım, 'işve ve sitemlerle Süleyman Bey'e...

* *Zabit*, *cariyeler*, Hanım'ın yaşmaklanıp aşağıya inmesini söyledi. (s.62)
Zâbit, *câriyelere*, Hanım'ın yaşmaklanıp aşağıya inmesini söyledi.

* ...beni *isten* öldürünüz, ister azâd ediniz. (s.67)
...beni *ister* öldürünüz, ister azâd ediniz.

OKUMA YANLIŞLARI:

* Emlâk ve akarı *hudud*-efzûn (s.1)
Emlâk ve 'akârı *hadden* efzûn

Hudud sözcüğü vav ile yazılıyor. Metinde vav yok. Bu nedenle hadd okunmalı.
Metinde ayrılma durum eki yazılı.

* ...Süleyman Bey *namında ve sâf* zamanın: (s.2)
...Süleyman Bey *nâmında vassâf-ı zamânın*:

Böyle okunduğunda cümleden bir anlam çıkmıyor. Vassaf-ı zamân tamlaması zamanın güzel söz söyleyen kişisi anlamındadır. Hatta şiir söyleme yeteneği olan, şair anlamında da değerlendirilebilir. Nitekim metinde iki noktadan sonra Süleyman Beyi öven sekiz beyitlik bir şiir gelmektedir.

* ...
Ateşin âhımla bana eylersin teklîf-i bâğ
Bâğ-bân gül-berk-i handânın gerekmez mi sana
hitâplarıyla *bağ* başlarını mesken ve ... eylemişlerdi. (s.3)

...
Ateşin âhımla bana eylersin teklîf-i bâğ
Bâğ-bân gül-berk-i handânın gerekmez mi sana
hitâplarıyla *dağ* başlarını mesken ve ... eylemişlerdi.

Bağın değil dağın başı olur. Dağ başlarını mesken tutanlar babasının korumasındaki Süleyman'a aşık olup da ona yaklaşamayanlardır. Üzüntü ile dağ başlarını mesken tutmuşlardır.

* Pederi Halil Efendi, bu mahbûb-ı dilârânın hüsn ü ânı âlemi Mecnûn misâli ser-gerdân ve perişân ve **pençe-i âkılı düçâr-ı** hayret ve nâlân ettiğini bildiği cihetle ... (s.3)

Pederi Halil Efendi, bu mahbûb-ı dilârânın hüsn ü ânı 'âlemi Mecnûn misâli ser-gerdân ve perişân ve **nice** âkılı **düçâr-ı** hayret ve nâlân ettiğini bildiği cihetle ...

Pençe-i âkılı tamlamasına aklın pençesi, akıllı pençe anlamları yüklenebilir. Bu karşılık verilince cümleden uygun anlam çıkmıyor. Nice âkılı olarak okununca cümle anlamlı hale geliyor.

* ... her hafta tecessüs etmeye vakf-ı nefes ederek... (s.3)

... her hafta tecessüs etmeye vakf-ı nefes ederek...

* ... **tenhaca** bir mesîreye götürür, bir (s.3)

... **tenhaca** bir mesîreye götürüp bir

*...mevadd-ı şer'iyye **ve** vesaireyi **nasihat** etti,(s3)

...mevâdd-ı şer'iyye **ve** sâ'ireyi **vasiyyet** etti,

* ...cereyan-ı hâli **tamamen** anlattılar... (s.4)

...cereyân-ı hâli **tamâmıyla** anlattılar...

* Fakat, sizi şu hafre-i **ademde** bulduk.... (s.5)

Fakat, sizi şu hufre-i '**ademde** bulduk..

Hufre çukur demektir. Hafre diye bir sözcük yok. Hafr ise kazma kazılma; kazılmış çukur, oyuk, delik anlamındadır. Hufre-i 'adem yokluk çukuru anlamına gelmektedir. Anlatılan olay takip edildiğinde mezar anlamında kullanıldığı görülür. Yakup Çelik buna sözlükte yokluk kazıntısı, mezar anlamı vermiştir. Yokluk çukuru yokluk kazıntısına göre daha uygun ve anlamlı düşüyor. Hufre ile hafre arasında bir ses farkı var, ama bu çalışmalarda bir harfin önemi büyüktür.

* Pederim vefat ettiyse ben **de elhamdülillah bir hayatım** (s.6)

Pederim vefât ettiyse ben **lehü'l-hamd ber-hayâtım.**

ber-hayat: Sağ, diri, hayatta.

- * Diye *ezhâr*-ı teessür ederek... (s.7)
Diye *izhâr*-ı te'essür ederek...

ezhâr: arkalar, sırtlar, satıh; *izhâr*: gösterme; *izhâr*-ı te'essür: üzüntü gösterme.

- * *Dedi*, muvafakat etti. (s.8)
Diye muvâfakât etti.

- * Seydi Hurşid fırsattan *bilâ*-istifade: (s.9)
Seydi Hurşid fırsattan *bil*-istifâde: (s.9)

İkisi arasında büyük anlam farkı vardır. Bila olumsuzluk yapan bir ön ektir. İstifadesiz, yararsız anlamları verilebilir. Bil-istifade ise istifade ederek anlamındadır.

- * Nûr-ı cemâliniz, bana hurşîd-i cihân-efrûzu unutturdu, iksir-i aşk u muhabbeti nûş *ettiniz*. (s.10)
Nûr-ı cemâliniz, bana hurşîd-i cihân-efrûzu unutturdu, iksîr-i 'aşk u muhabbeti nûş *ettirdi*..

Noktaların aktarımında bile büyük tutarsızlıklar var. Bu örnekte iki nokta yerine tek nokta kullanılmış. Hançerli Hanım'da yanyana dört nokta yok, ama bu yazı çevriminde dört nokta yaratılmış ve sık sık kullanılmıştır.

- * ...bir kadeh bâde nûş eyleyiniz de *muhabbet* edelim.. (s.11)
...bir kadeh bâde nûş eyleyiniz de *sohbet* edelim

- * Süleyman Bey, *eğlencenin* başka bir mahalli olup olmadığını sorması üzerine...(s.11)
Süleyman Beyin *eğlenecek* başka bir mahall olup olmadığını sorması üzerine...

- * Orada "Gümüş Halkalı" demekle ma'ruf meykedeye girdiler. (s.11)
Orada "Gümüş Halkalı" denmekle ma'rûf mey-gedeye girdiler.

- * Bir de, işve-kâr kadın *visâline* kâm-yâb olması *muvaftak* değil mi? (s.12)
Bir de, 'işve-kâr kadın *visâliyle* kâm-yâb olması *muvâfık* değil mi?

Muvaffak başarılı, muvafık uygun anlamındadır. Sözcük muvafık okunmalıdır. Ayrıca bu iki sözcüğün yazımı da farklıdır. Birbirine karışması mümkün değildir.

* ... *sabaha* kadar ayş u işret, zevk u *muhabbetle* vakit geçirildi. (s.12)
... *sabâha* kadar 'ayş u işret, zevk u *sohbetle* vakit geçirildi.

* *mutbah* (s.13) > *matbah*

Mutbah diye bir sözcük yok. Ya özgün biçimiyle *matbah* ya da bugünkü biçimiyle *mutfak* yazılmalı.

* ...Beyoğlu'ndaki Dimitraki dostumuz *da* yiyip içerek... (s.13)
...Beyoğlu'ndaki Dimitraki dostumuz*da* yiyip içerek...

* Dedi ve üç top *ilâ* lâhûrî ile gümüş ve sırmalı bir hayli mal getirdi. (s.13)
Dedi ve üç top *a'lâ* lâhûrî *şâl* ile gümüş ve sırmalı bir hayli mal getirdi.

* Hele *bir* gecelik yatsın, ... (s.14)
Hele *bu* gecelik yatsın, ...

*...sefalet uçurumuna yuvarlayan *edâniyeden* her biri...(s.17)
...sefalet uçurumuna yuvarlayan *edânîden* her biri...

*... dedi
Bu çocuğu takip ettirerek sokakta gezerken bulup getirtti. (s.17)
...dedi
Ve çocuğu ta'kîb ettirerek sokakta gezerken bulup getirtti.

* Bey lisân-ı hâl ile:
... (Beş beyitlik bir şiir var burada. Biz şiiri almıyoruz.)
nazmını *söyleyiverdi*. (s.19)

Bey lisân-ı hâl ile:
... (Beş beyitlik bir şiir var burada. Biz şiiri almıyoruz.)
nazmını *söylüyordu*..

* O mahalde karşı karşıya *ezhâr-ı muhabbet* ve *imâ-yı arzu-yı vuslat*.
ediyorlardı. (s.19)
O mahalde karşı karşıya *izhâr-ı muhabbet* ve *îmâ-yı arzû-yı vuslat*
ederlerdi.

Kıyasi mastar vezni olan ifâl ile çoğul vezni efâl zaman zaman birbirine karıştırıldığından okuma yanlışlarına düşülmüştür.

* Biraz kendine gelince *sahib-i dolabı* ne *suretle ifnâ'* etmek *lazım* geleceğini düşünmeye başladı (s.20).

Biraz kendine gelince *sâhib-i dolâbı* ne *sûretle iknâ'* etmek *lâzım* geleceğini düşünmeye başladı.

* Teyzeciğim *bilmezsiniz ki*, gençlik âleminde başıma gelmedik felâket kalmadı.(s.20)

Teyzeciğim *bilirsiniz ki*, gençlik 'âleminde başıma gelmedik felâket kalmadı.

* Beni bu gece yalıya davet ettiler. Tabii gideceğim; fakat, ne *suretle* hareket *eyleyeceğim?..* (s.20)

Beni bu gece yalıya da'vet ettiler. Tabî'î gideceğim; fakat. Ne *sûretle* hareket *etmeliyim?..*

* Akşam olunca birlikte İbrahim Bey'in hânesine gittiler. *O esnâda* musâhabette çocuğun devâmından...(s.23)

Akşam olunca birlikte İbrahim Beyin hânesine gittiler. *Ve esnâ-yı* musâhabette çocuğun devâmından...

* ...pederiyle beyinlerinde olan hukuk ve *muamelâta* riâyeten ... kendi tarafından da sermaye itâsiyla ticarete serbest bırakacağını *teahüd* etti .... (s.23)

...pederiyle beyinlerinde olan hukûk ve *muvâlâta* riâyeten ... kendi tarafından da sermaye itâsiyla ticârette serbest bırakacağını *ta'ahhüd* etti....

Muvâlât dostluk, karşılıklı sevgi, koruma, yardım anlamlarında bir sözcüktür. Hukuk sözcüğüyle adeta bir atıf tamlaması yapmıştır. Hukuk sözcüğünün de iki kişi arasındaki dostluk, ilişki anlamı var.

teahüd: Sözleşme, anlaşma ; taahhüd: Yapılması için söz verme, üzerine alma
Burada taahhüt daha uygun düşmektedir.

* ...odadan odaya kaşüyor ve:

... (Sekiz beyitlik bir şiir var. Buraya aktarmadık)
nazmıyla müteselli *oluverdi.* (s.25)

...odadan odaya kaşüyor ve:

... (Sekiz beyitlik bir şiir var. Buraya aktarmadık)
nazmıyla müteselli *oluyordu*.

- * *Hâk-pâ-yi* ismet-penâhîlerine yüz sürmek emelindedir. (s.25)
Hâk-i pâ-yi 'ismet-penâhîlerine yüz sürmek emelindedir.

Tamlama iki biçimiyle de doğrudur. Yalnız bir tutarsızlık vardır. Metin kısmında *hâk-pâ-yi* okunan bu tamlama, sözlük kısmında *hâk-i pâ-yi* (ayak toprağı) olarak yer almaktadır.

- * Biraz *mülâhazadan* sonra bahçeye çıktılar. (s.26)
Biraz *mülâtafadan* sonra bahçeye çıktılar.

mülâhaza: 1.dikkatle bakma 2.iyice düşünme 3.düşünce
mülâtafa: 1. şakalaşma 2. güzel muamele.

Metinde Hançerli Hanım işveli davranışlarla Süleyman'ın yakınlığını kazanmaya çalışıyor ve ona iltifatlar ediyor. Mülatafa duruma uygun düşünüyor.

- * ...Süleyman Bey'in *sohbette* bulunduğunu söylemesini...(s.26)
...Süleyman Bey'in *sıhhatte* bulunduğunu söylemesini...

Süleyman Bey uzun süredir evine gitmediğinden annesi kendisini merak etmektedir. Bu merakı gidermek için annesine sıhhatte olduğu haberi gönderilir.

- * -Efendim, sizinle beraber geçirdiğim tatlı, *suud* hayatı, ... (s.27)
-Efendim, sizinle beraber geçirdiğim tatlı, *mes'ûd* hayatı, ...

- * ...Kamer'e doya doya bakıyor ve *hanumân* sızdığı esnada... (s.28)
...Kamer'e doya doya bakıyor ve *Hanım'ın* sızdığı esnada...

- * ...bir taraftan da âsâr-ı *yavru-yı* tali' *rev-nümâ* oldu.. (s.29)
...bir taraftan da âsâr-ı *yaverî-yi* tâli' *rû-nümâ* oldu..

Birinci okuyuştan bir anlam çıkartmak mümkün değildir. Üstelik Türkçe bir sözcüğün öyle bir tamlamada yeri olmasa gerek.

- * ...bin yıl azâb-ı eleme giriftâr olmadan...(s.33)
...bin yıl 'azâb-ı elîme giriftâr olmadan...

Elem ve elim aynı kökten gelen sözcükler. Tabii ki kullanım farkı ve bundan doğan anlam farkı var. 'Azâb-ı elim Osmanlıca sözlüklerde kalıp halinde bulabileceğimiz ve çok acı veren azap anlamında bir tamlamadır.

* Sâzendeler ve hânendeler, hicâz, **arak** ve Isfahan fasıllarından ... şarkılarla... (s.34)

Sâzendeler ve hânendeler, hicâz, **'ırâk** ve Isfahan fasıllarından... şarkılarla ...

Irak bir makam adıdır. Burada da diğer makamlar olan hicaz ve ısfahanla birlikte kullanılmıştır. Arak olarak okunamaz. Ayrıca tutarlılık açısından, eğer Isfahan büyük harfle yazılıyorsa diğer makamların adı da büyük yazılmalıdır. Doğrusu hepsinin küçük yazılmasıdır. Çünkü özel adlar kendi anlamı dışında yeni bir anlam kazanmışsa büyük harfle başlamaz.

* ...galebe-i şehvetinizden **bilâ**istifade... (s.36)

...galebe-i şehvetinizden **bi'l**-istifade...

Bilâ ile *bil* arasında büyük anlam fark vardır. *Bilâ* olumsuzluk yapan Arapça bir edattır. Önüne eklendiği sözcüklere siz, siz anlamı verir. Arapça *bil* edati ise, ile anlamı katar. *Bilâ*-istifade istifadesiz, faydasız , *bilistifade* istifade ile, yararlanarak anlamındadır.

* O gece dahi Hanım'la hem-bezm-i muhabbet olarak dereden tepeden **muhabbet** ettiler...(s.36)

O gece dahi Hanım'la hem-bezm-i muhabbet olarak dereden tepeden **sohbet** ettiler...

* ...

Diye Bey'in koltuğuna girerek orta kapıya kadar **getirdi**.. Süleyman Bey yalı kapısından kayığa bindi.. (s.38)

...

Diye Bey'in koltuğuna girerek orta kapıya kadar **götürdü**.. Süleyman Bey yalı kapısından kayığa bindi..

Getirdi diye okunan fiilin ilk iki hecesi metinde vav ile yazılığundan götürdü okunmalıdır.

* Dün bir değnek daha **vurdular** ölecekti. (s.38)

Dün bir değnek daha **urulaydı** ölecekti.

* ...peri-peyker **sâkiler** elinden badeler nûş ettiler. (s.42)

...perî-peyker **sâkiyyeler** elinden bâdeler nûş ettiler.

* ...vâzî'-ı **kanun-ı muhabbet** vakayi-i renc ü melâl **ve** mihnet ... (s.43)

...vâzî'-ı **kânûn-ı mihnet** vakâyi'-i renc ü melâl **ü** mihnet

Acı ve üzüntüden söz edilen bir cümlede mihnetin kanunu daha anlamlı görünüyor.

- * Nâyâb, bu nazire-i hüsn ü âna âşık oldu..(s.43)
Nâyâb, bu nadire-i hüsn ü âna ‘âşık oldu..

Metinde bu harf okunmuyor. Ancak anlam açısından nadire uygun düşüyor. İlerde aynı tamlama bir kez daha geçiyor. Bu kez nâdire-i hüsn ü ân olarak kullanılmış.

- * Kirpikleri uzundur yarin hayâle sığmaz (s.46)
Eski meseldir âşık çuvala sığmaz

fevâsınca...

Kirpikleri uzundur yarin hayâle sığmaz
Eski meseldir ‘âşık çuvala sığmaz

fehvasınca...

fetva: müftü tarafından verilen şer’i hüküm

fehvâ: mana, anlam, mefhum, kavram

Burada fehva sözcüğünü kabul edeceğimiz ve beytinin gereğince, beytinin anlattığı gibi anlamını yükleyeceğiz.

- * ...Padişah’ın hiddet-i gazabı zâid oldu ve aferin diyerek silâhları getirtip...(s.51)

...Pâdişâh’ın hiddet-i gazabı zâ’il oldu ve âferîn diyerek silâhları getirtip...

Gazabı artan kişi aferin demez, tersine azalan, geçen kişi aferin der. Cemşid, Nayab ve Seyf-i Dil’i suçlu bulmuş ve onlara kızmıştı. Sonra onları bağışladı.

- * ...Cemşid Şah ... adamlar gönderip taharriye başlattı.. (s.52)
...Cemşid Şâh ... adamlar gönderip taharriyyâta başlattı..

- * Seyf-i dil’in babası dahi, vak’aya anlar olmakla hemen şehreminine ma’lumât verdi..(s.52)

Seyf-i Dil’in babası dahi vak’aya âgâh olmakla hemen şehreminine ma’lûmât verdi..

Agah: haberli, bilgili; agah olmak: konu hakkında bilgi sahibi olmak. Anlar olmak anlam açısından uygun olmadığı gibi, Türkçe’nin ahengi açısından da kusurlu.

* ... ele *geçirdiği* anda ... (s.52)
... ele *geçtiği* anda ...

* ... deli gibi dolaşır ve Nâyâb'a hitâben: (s.52)
... deli gibi dolaşıyor ve Nâyâb'a hitâben:
Son hecede vav kullanıldığından dolaşır okunamaz.

* Oğlunun muhabbeti, firaka sebep ve mahbubumu azdırmış olduğunu zannetmişim...Bu sebeple, darp ve *helâkine* kalktım...(s.53)
Oğlunun muhabbeti, firaka sebep ve mahbûbumu azdırmış olduğunu zannetmişim... Bu sebeple, darp ve *ihlâkine* kalktım...

* *Cenabetin* benim elimle ikâ' edildiğini de mutlak görmüşlerdir.. Şimdi *ne yapalım?* Ah felek, ettin mi bana edeceğini!.. (s.55)
Cinâyetin benim elimle ikâ' edildiğini de mutlak görmüşlerdir... Şimdi *ne yapmalı?*
Ah felek, ettin mi bana edeceğini!..

*...kayıkçı da mest-i *la'akıl* derecede sarhoş olduğundan... (s.55)
...kayıkçı da mest-i *lâ-yu'kal* derecede sarhoş olduğundan...

La'akıl yazılışında bir sözcük yok. Ancak lâ-'akıl yazılırsa akılsız anlamı verilir. Bu da metne uygun düşmüyor. lâ-yu'kal ya da lâ-ya'kıl okunmalıdır. Çünkü lâ-yu'kal: akıl ermez, anlaşılmaz; lâ-ya'kıl: dalgın, bihoş anlamındadır. Tamlamalı da tamlamasız da okunabilir. Tamlamasız okununca arada virgül ya da ve varmış gibi düşünmek gerekir. Mest-i la'akıl okuyuşu ise kesinlikle yanlıştır. Bu tamlama eserde birkaç yerde geçmektedir. Nitekim ondördüncü sayfada "...mest-i lâ-yu'kal bir halde sızmış görmekle:" cümlesinde doğru olarak okunmuştur. Eserin sözlük kısmında da yanlış biçimiyle mest-i la'akıl olarak yer almaktadır.

* Hemen akli başına geldi, atıldı. (s.55)
Hemen akli başına geldi, ayıldı.

Ayılan Tıflî Efendi'dir. Yerden tasarruf amacıyla zaman zaman alıntılarını kısa tutmak zorunda kalıyoruz. Bu alıntıda atıldı sözü de metni bilmeyenler için uygun görülebilir. Bu nedenle küçük bir açıklama yapacağız. Tıflî Efendi sarhoştur. Süleyman'ın bıçaklanıp denize atıldığını görmüştür. Bu olay üzerine akli başına gelir ve ayılır.

* *Validesi*, taallukatı ve ma'sûkasıyla müşavere ederek Süleyman Bey'in bir sene kadar Mısır'a gitmesi *tenbih* oldu. (s.56)

Vâlidesi, ta'allukâtı ve ma'sûkasıyla müşâvere ederek Süleyman Beyin bir sene kadar Mısır'aa gitmesi *tensîb* olundu.

Süleyman'ın, Haçerli Hanım'dan kurtulamayacağını anlayan Tıflî Efendi aile üyeleriyle görüşüyor ve Süleyman'ın Mısır' gitmesini uygun görüyorlar. Süleyman'a bir tenbihte bulunmuyorlar, karar alıp hemen Mısır'a gönderiyorlar.

* ...yılan ve çıyan *batağı* ormanlara...(s.58)
...yılan ve çıyan *yatağı* ormanlara...

* Anadolu'nun *yığın* yerlerine bir sefer...(s.59)
Anadolu'nun *yakın* yerlerine bir sefer...

* Hanım ... *cariyelerle beraber saraya getirildi.* (s.62)
Hanım ... *câriyelerle berâber sarâya götürüldü.*

Sözcük vav ile yazıldığından getirildi okunamaz.

*Padişah da, vüzerâ ve *nedomâsından* mürekkep bir meclis *teşekkül* ederek...(s.62)
Pâdişâh da, *cümle* vüzerâ ve *nüdemâsından* mürekkep bir meclis *teşkil* ederek...

* Fakat, *cani* karı sükûtu ihtiyâr etmekle *tasdik* olundu ve inkâra mecâli kalmayarak: (s.63)
Fakat, *cânî* karı sükûtu ihtiyâr etmekle *tazyik* olundu ve inkâra mecâli kalmayarak:

* ...nân u nemek *hakkını* derhatır ederek... (s.63)
...nân u nemek *hukukunu* der-hâtır ederek...

* Bir kerre de Kamer'in afv ve rızasını tahsil etmek *muvafakat* görülmele ... (s.63)
Bir kerre de Kamer'in 'afv ve rızasını tahsil etmek *muvâfık* görülmele ...

* ...yarın tekrar *mahkemesini* icrâ ediniz.. (s.63)
...yarın tekrâr *muhâkemesini* icrâ ediniz..

* Tıflî, kemâl-i ta'zîmle gelip sütte-i saadeti pûş ederek... (s.63)
Tıflî, kemâl-i ta'zîmle gelip sütte-i sa'âdeti pûş ederek...

Metinde sözcük pûs olarak geçiyor. Pûs diye bir sözcük yok. Pûş örtü, bûs öpmek anlamında. Burada “pûs”u bûs olarak düşünmek daha uygun olur kanısındayım. Burada Tıfli Padişah’ın huzuruna çıkmıştır. Doğal olarak hzura girilince etek öpülür.

* ...serd-i hikâyât ve *kıssa* muhtaç olmayıp...(s.64)

...serd-i hikâyât ve *kısasa* muhtaç olmayıp...

Kısas, kıssanın çoğuludur. Cümle yapısı ve anlam yönünden kısas daha uygun düşmektedir.

* Beytinin *musaddıkı* o anda zuhûra geldi. (s.65)

Beytinin *mâ-sadakı* o anda zuhûra geldi.

musaddık: tasdik eden anlamında ism-i faildir.

ma-sadak: tasdik edilen husus, uygun, şimdi . Bu cümle (...) beytinin içeriğine, anlattığına uygun düşen anlamındadır. Ma-sadak okunuşu daha uygundur.

**Gayet müzeyyen bir surette tertîb edilmiş sofralarda altın yaldızlı sahanlar içinde et’ime-i nakise* hazırlanmış... (s.68)

Gâyet müzeyyen bir sûrette tertîb edilmiş sofralarda altın yaldızlı...sahanlar içinde et’ime-i nefise hazırlanmış...

Elimdeki metinde de et’ime-i nakîse yazılıdır. Ancak anlam açısından et’ime-i nefise (Çok güzel yemekler) okunması daha uygundur. Burada bir nokta fazlalığı vardır. F’ye bir nokta eklenince kaf oluyor.

* ...binlerce zevât-ı *mu’tîre ve* fukaraya ikrâm olundu.(s.68)

...binlerce zevât-ı *mu’tebere vü* fukarâya ikrâm olundu.

Mutebere sözcüğü metinde yanlış yazılmış. Tek nokta yerine çift nokta var. Bu nedenle çift nokta (yani y harfi) î olarak okunmuş. Burada da anlam kontrolü yapılırsa bunun tek nokta yani b olarak okunacağı görülür. Zevât-ı mu’tîre’den bir anlam çıkmazken, zevât-ı mutebere’den uygun anlam çıkmaktadır. Oradaki tamlamanın özelliği dikkate alındığında da bu yorum güç kazanır. Atıf tamlamaları eş, yakın ya da zıt anlamlı sözcüklerle kurulur.

* Ve on ikinci gece, *nîreyn-i âlem-i cemâl*, nâil-i visâl oldular..

Ve on ikinci gece, *neyyireyn-i âlem-cemâl* nâ’il-i visâl oldular..

Nîreyn diye bir sözcük yok. Neyyîreyn ise cisimlenmiş iki nur yani güneşle ay anlamındadır. Metinde de güneşle ay Süleyman ve Kamer'dir.

Tamlama Yanlısları:

* ...İbrahim Bey nâmında kâmil-*i*, sahib-i nüfûz ile ... (s.1)
...İbrahim Bey nâmında kâmil, sâhib-i nüfûz ile...

* üftâdegân biçareleri (s.2)
üftâde-gân-ı bî-çâreleri

* ...neşv ü nûmâ bulmuş bir gül-*i* nihâli (s.3)
...neşv ü nemâ bulmuş bir gül-nihâli

* *ale'l-sabah* (s.11)
'ale's-sabâh

* ...oturdun; nükûd-ı emvâli yiyip bitirdin; (s.15)
...oturdun, nükûd *u* emvâli yiyip bitirdin;

Metinde atıf vavı var. Anlam açısından da atıf tamlaması daha uygundur.

* *cariye-yi şîrin-edâ* (s.19)
câriye-i şîrîn-edâ

İzafet kesresi yanlış getirilmiştir. Aynı sayfada iki satır aşağıda nadire-i hüsn ü ân (s.19)

tamlaması geçiyor. Bu kez izafet kesresi doğru kullanılmış. Çelişki iki satır arayla ortaya çıkıyor.

* Teyzesi gün görmüş hâl-âşına bir kadın olduğundan doğruca oraya gitti. Biraz hevâ-*yı* sohbetten sonra: (s.20)

Teyzesi güngörmüş hâl-âşına bir kadın olduğundan doğruca oraya gitti. Biraz *hevâî* sohbetten sonra:

Anlama dikkat edilirse tamlama olamayacağı görülür. Havadan sudan sohbet etmek, hoş beş etmek alamında bir cümledir.

* ...kimse yokken şems-i dırâhşan ile Kamer *taban* yüzyüze gelerek leb-ber-leb neşve-i muhabbetle...(s.28)

...kimse yokken Şems-i dırâhşân ile Kamer-*i* tâbân yüzyüze gelerek leb-ber-leb neşve-i muhabbetle...

Şems-i dirahşân tamlama yapılırken Kamer-i tâbân tamlama yapılmıyor. İkisi de tamlama olmalı. Bunlar Süleyman ve Kamer'in özelliklerini yansıtan tamlamalardır.

* ezâ *ü* cefâ (s.30)
ezâ *vü* cefâ

* tavr *ve* edâ (s.30)
tavr *u* edâ

* haseb *ve* nesebinizi (s.35)
haseb *ü* nesebinizi

* nakl *ve* hikâye (s.42)
nakl *ü* hikâye

*...mihr-i cemâliyle meclis neşâtını tâbdâr...(s.43)
...mihr-i cemâliyle meclis-i neşâtını tâb-dâr...
Meclis-i neşât tamlamalı olarak okunmalıdır.

*...etrafında perişân-ı hâl *âşıkı* pervâne gibi dolaşan...(s.43)
...etrâfında perişân-hâl *uşşâkı* pervâne gibi dolaşan...

* ...Şah ile *dest-i bedest* Bedestân'ın diğer kapısından çıkıp kırlara doğru gittiler. (s.45)
...Şâh ile *dest-be-dest* Bedestân'ın diğer kapısından çıkıp kırlara doğru gittiler.

* Serv-kadd-i seyfi-i dil, sanevber-kadd-i Nâyâb'ın durduğu yere doğru gelince, ... (s.47)
Serv-kadd Seyfi-i Dil, sanevber-kadd Nâyâb'ın durduğu yere doğru gelince, ...

Şiir Kısımlarındaki Yanlış Okumalar :

bezirgan (s.1)
bâzergân

Sözcük metinde bazergan biçiminde yazılmıştır. Ancak böyle okunca vezinde aksama oluyor. Sözcüğün bugünkü kullanılış biçimine uyularak bezirgan olarak okunduğu anlaşılıyor.

* Sen isen âleme *tâb-ı âver* olan
Benim ol mihr-i dil-i ehl-i dilân (s.10)

Sen isen 'âleme *tâb-âver* olan
Benim ol mihr-i dil-i ehl-i dilân
Tâb-ı âver biçiminde Farsça ad tamlaması yapılıncâ vezin bozuluyor.

* İkimiz birbirimizden mesrûr
Geceler *leyl-i* likâdan mehcûr (s.10)

İkimiz birbirimizden mesrûr
Geceler *lık* (*leyk*) likâdan mehcûr

* Alnımın yazısı *bu imiş* âhir
Ki gönül düştü sana ey kâfir (s.18)

Alnımın yazısı *buymuş* âhir
Ki gönül düştü sana ey kâfir

Vezne uyması için *buymuş* biçiminde okunmalıdır. Metinde de *emiş* biçiminde yazılmamış zaten.

* Va'd-i vaslın işitip *dîdelerim* yolda idi
Ey bu reftâr ile âhû-yı *hurrem* hoş geldin (s.21)

Va'd-i vaslın işitip *dîdelerim* yolda idi
Ey bu reftâr ile âhû-yı *harem* hoş geldin
Hurrem *hi* ile harem *ha* ile yazılıyor. Metinde *ha* kullanılmış. Ahu sevgili için kullanılıyor. Sevgilinin bulunduğu yer başkasına haram kabul edilir. Vezin gereği de harem okumak uygun olur. Harem okursak vezin açısından sorun çıkmaz. Hurrem okunursa ilk hecede zihaf yapmak gerekir.

* Bundaki *hurileri* görse eğer
Huriler reşk ile nîrâna düşer (s.22)

Bundaki *hûrları* görse eğer
Hûrlar reşk ile nîrâna düşer

Metinde sözcük *hûr* olarak yazılmış. Bu huri olarak hem de ünlüleri kısa okunursa vezin açısından sorun çıkmaktadır. *Hûrî* sözcüğünün ünlüleri uzundur.

* Çeşm-i ahûları görmüş dalmış
Nergisin çeşmi süzölmüş kalmış (s.22)

Çeşm âhûları görmüş dalmış
Nergisin çeşmi süzölmüş kalmış

* Bende*ki* bir *kerrecik* yâd *ile*
Müjde-i vasl ile dilşâd *ile*
Dâm-ı hicrândan azâd *ile* (s.25)

Bende*ni* bir *kerrecik* yâd *eyle*
Müjde-i vasl ile dilşâd *eyle*
Dâm-ı hicrândan azâd *eyle*

Vezne uymayan bir okuma söz konusu. Bendeni sözcüğünü bende*ki* okumak da anlamı bozuyor. Bende kul anlamındadır. Burdada kulunu bir kerrecik hatırla anlamında bir sesleniş var. *Kerrecik* ve *ile* sözcükleri *kerrecik* ve *eyle* okunmazsa vezin bozulur.

* N'ola kılsan yüzün ey mâh-ı ayân
Bak neye döndüm a *zalim* sensiz (s.25)

N'ola kılsan yüzün ey *mâh* 'ayân
Bak neye döndüm a *zâlim* sensiz

Mah'tan yani sevgiliden yüzünü ayan kılması (göstermesi) istenmektedir. Ayan sözcüğü mahla değil de kılmak fiiliyle ilişkilendirilmelidir.

* Kandesin ey meh-i *taban* kande
Görmek ister bu dil-i efgende (s.29)

Kandesin ey meh-i *tâbân* kande
Görmek ister bu dil-i efgende

Tâbân sözcüğünün *a*'ları uzundur. Var olan uzunluklar gösterilmediği için vezin kusurlu hale gelmiştir.

* Ey *bêhîni* bâde-i bâğ-ı maksûd
Kâşif-i müşkil-i bâğ-ı maksûd (s.30)

Ey *bîhîni* bâde-i bâğ-ı maksûd
Kâşif-i müşkil-i bâğ-ı maksûd

bihin: seçkin, en iyi, pek iyi

- * Gerdeninde bir acep hâlet var
Korkarım dış koydu **ahir** ağyâr (s.31)
Gerdeninde bir 'aceb hâlet var
Korkarım dış **kodu ahir** ağyâr

Vezin gereği kodu okumak şart. Feilâtün tefilesinin iki açık hecesi ancak böyle sağlanabiliyor. Metinde de y bulunmamaktadır. Ahir'in a'sı zaten uzun vezne uyuyor, ama kısa yazılmak suretiyle vezin bozulmuş.

- * Ol kasr idi dâr-ı neş'e-i bünyâd
İskânî idi safâya mu'tâd (s.33)

Ol kasr idi dâr-ı neş'e-i bünyâd
Sükkânî idi safâya mu'tâd

İlk dize vezne uymuyor, ama başka türlü de okunmuyor. Bu konuda Yakup Çelik'le aynı düşüncededeyiz. Metin halk edebiyatı metni özellikleri gösterdiğinden vezin açısından kusurlar var. İkinci dizedeki ilk sözcük metinde sükkânî olarak geçmektedir. Anlam açısından da sükkânî sözcüğü daha uygun düşüyor. İskan yerleştirme, sükkân oturanlar anlamındadır.

- * Anda Kamer olmuş idi hâdim
Ol **kayıp** olunca Zühre kâim (s.34)

Anda Kamer olmuş idi hâdim
Ol **gâ'ib** olunca Zühre kâim

Vezin gereği kayıp değil gâ'ib biçiminde okumak gerekmektedir.

- * Gülü mahçup ederdi **ruhsârî**
Serve hayret salardı **reftârî** (s.37)

Gülü mahcûb ederdi **ruhsârım**
Serve hayret salardı **reftârım**

Şiirin başında anlatıcının

“Zavallı sevda-zede kızım lisân-ı hâli, kendi gibi âşıkları irşâd için şöyle söyler gibiydi.” (s.37)

cümlesi dikkate alınırsa şiirin Kamer'in ağzından söylendiği anlaşılır. Bu nedenle ruhsarım ve reftarım olması uygun.

* Olsa *âşîka* mekân-ı gülşen
Andelib eylemezdi keşf-i dehen (s.37)

Olsa *uşşâka* mekân-ı gülşen
Andelib eylemezdi keşf-i dehen
Vezin gereği uşşâk okumak gerekir. Metinde de uşşâk yazılmıştır.

* Mâh-ı mihr ile yek-vücûd oldu
Nakre-i hâm hep nükûd oldu (s.38)

Mâh mihr ile yek-vücûd oldu
Nukre-i hâm hep nükûd oldu
Mâh-ı mihr tamlama olmamalı. Nakre ise nukre olarak okunmalı. Nukre-i hâm, işlenmemiş gümüş külçesi anlamında bir tamlamadır.

* Ey *hudavend-i Kerîm-i* Müte'âl
Sana ma'lûmdur her ahvâl (s.39)

Ey *Hudâvend-i Kerîmül-*Müte'âl
Sana ma'lûmdur her ahvâl

İkinci dizeleri okuyuşumuzda bir fark yok. Ancak bu dize vezne uygun değil. Birinci dizedeki tamlamayı okuyuşumuz farklı. Metinde tamlama Arapça kurala göre yapılmış ve yazılmış.

* *Ne* günahkâr ve zebûnuz bakma
Cürm ü töhmetle nigûnuz bakma (s.39)

Biz günâhkâr ve zebûnuz bakma
Cürm ü töhmetle nigûnuz bakma

* Bu güher pâreyi tâb-âver kıl
Emrin üzre bana hem-bister-*i* kıl (s.39)

Bu güher-pâreyi tâb-âver kıl
Emrin üzre bana hem-bister kıl
Hem-bister-i kıl biçiminde tamlama yapılmamalı. Türkçe bir fiil kökü bu şekilde bir tamlama kuramaz. Hem-bister kıl, yatak arkadaşı kıl anlamındadır.

* Yoksa hicr ateşi *mi yanıp* tenimi
Ka'r-ı deryâda tutar medfenimi (s.39)

Yoksa hicr âteşi *yakıp* tenimi
Ka'r-ı deryâda tutar medfenimi

Mi soru eki elimdeki metinde yok. Olduğu takdirde vezin de bozuluyor. Bir hece fazla oluyor. Ateş sözcüğünün *a'sı* da uzundur. Uzun hece kısa okunup yazıldığından vezin bozulmuş. İmale yapmak zorunda kalınıyor. Sözcük doğru yazılsaydı bunlara gerek kalmazdı. Eksik yazımla doğru olan vezin bozulmuştur.

* Ol dem ki şehîd-i gamze-i yâr
Keyfiyet-i aşkı etti tezkâr (s.43)

Ol dem ki şehîd-i gamze-i yâr
Keyfiyyet-i 'aşkı etti tezkâr

Şehîd ve keyfiyyet sözcükleri asıllarına sadık kalınarak yazılmadığı için vezin bozulmuştur.

* Ben *siham*-ı kazâ nişânesiyim
Mevt-i ecelin bahânesiyim (s.43)

Ben *sehm*-i kazâ nişânesiyim
Mevt-i ecelin bahânesiyim

İlk dizenin ikinci sözcüğü *sehm* olarak okunmalıdır. *Siham* okunduğunda vezin yönünden büyük problem doğmaktadır. Yine aslen uzun olan hecelerin kısa okunmasıyla vezin bozulmuştur. Ayrıca turtarsızlık da var. Nişâne'nin *a'sı* uzun okunurken, "bahâne"nin *a'sı* kısa okunmuş.

* Kim okşasa zülf-i müşk-bûsun
Ahmerliye hançere gelsen (s.44)

Kim okşasa zülf-i müşk-bûsun
Ismarlâya hançere *gülûsun*

Ahmerliye okununca bir anlam çıkarmak mümkün olmuyor. Gelsen okunduğunda da uyak açısından sorun çıkıyor. Ayrıca vavlı bir yazım söz konusu olduğundan gelsen okumanın imkanı yok. Bizim teklif ettiğimiz gibi okununca bu sorunlar ortadan kalkıyor. Uyak sağlandığı gibi anlam vermek de

mümün oluyor. Bir intizar, bir beddua var burada. Mis kokan saçını kim okşarsa boğazı (boynu) hançere teslim edilsin, hançere verilsin anlamında bir beyit.

* *Çeşmân-ı verd zülf-i dil-rübâdır*
Akl u dil o kayd ile hebâdır (s.44)

Çeşmân u dü zülf dil-rübâdır
'Akl u dil o kayd ile hebâdır

Çeşmân-ı verd tamlaması anlamca uygun düşmüyor. Tamlamalı okununca vezin de bozuluyor. Zülf-i dil-rübâdır da zülf dil-rübâdır olarak tamlamasız okunmalıdır. Dolayısıyla dizedeki tamlamaların tamamı yanlış okunmuştur.

* Bu *suretle* hitâp ederdi
Öz başına hem cevap ederdi (s.44)

Bu *sûretile* hitâb ederdi
Öz başına hem cevâb ederdi

Suretle sözcüğü suretile olarak okunmazsa vezin bozulmaktadır.

* Geçmek bu zalâmı olsa *iser*
Meşhûd *olsa ki hoş* kevser (s.45)

Geçmek bu zalâmı olsa *eyser*
Meşhûd *ola sana havz-ı* kevser

İser okunduğunda anlam çıkmıyor. Eyserin pek kolay anlamı var. Karanlığı geçmek kolay olsa anlamı çıkıyor. İkinci dize teklif ettiğimiz gibi okunmazsa vezin tamamen bozulmaktadır.

* Gözlerim elde *kadeh-i hûn serkeşim* sahbâ
Mest ü hayrân seferim bezmine divânım (s.47)

Gözlerim elde *kadeh hûn-ı sirişkim* sahbâ
Mest ü hayrân seferim bezmine divânın

İlk okuyuşa göre birinci dize anlamsız oluyor. Serkeşe Hançerli Hanım'ın sözlük kısmında dikbaşı anlamı verilmiş. Sahba şarap olduğuna göre dikbaşı şarap anlamı mı verilecek? Sirişk okunduğunda anlam çıkıyor: Gözlerim elde kanlı kadeh, gözyaşım şarap.

* *Sanavber-i* serve etmiş *arz kamet*
Kıyâmet üstüne kopmuş kıyâmet (s.47)

Sanevber serve etmiş *arz-ı kâmet*
Kıyâmet üstüne kopmuş kıyâmet

* Ben iken Seyf-i Dil *emel kılıp*
Cezbe-i aşkına oldum meczûp (s.49)

Ben iken Seyf-i dil *ehl-i kulûb*
Cezbe-i ‘aşkına oldum meczûp

Emel kılıp okunduğunda vezne uymuyor. Anlam açısından da emel kılıp uygun olmuyor.

* Ey güher pâre-i *kem-gerde* pâ-mâl ele gel
Olma simâb gibi esfele meyyâl ele gel (s.52)

Ey güher-pâre-i *güm-kerde vü* pâ-mâl ele gel
Olma sîmâb gibi esfele meyyâl ele gel

Birinci okuyuşta her iki dizede de vezin kusurludur. Yanlış okunan sözcükler, eksik sözcükler ve aslen var olan uzunlukların gösterilmemesi vezni kusurlu hale getiriyor. Ayrıca tamlama yanlışları da var. Güheri parden ayırmak suretiyle tamlamayı ortadan kaldırırsak anlam kaybolur. Kem-kerdeye sözlük kısmında eksik edilmiş, harcanmış anlamı verilmiş. Bu okuyuş ve anlama göre tamlamayı çözersek ayak altına alınmış ve harcanmış para anlamı çıkıyor. Çünkü paranın iki anlamı var :1.para 2.parça, bölük. Bize göre kem-kerde, güm-kerde olmalı. Anlamı ise adı sanı kaybolmuş, izi belli olmayandır. Buna göre dizeyi ayaklar altına alınmış,değeri bilinmemiş ve adı sanı yitmiş cevher parçası olarak anlamlandırmak daha uygun olur.

* Ey *padîşah-ı* serîr-i nahvet
Vey kanlı güzel *belâ-yı âfet* (s.52)

Ey *pâdişeh-i* serîr-i nahvet
Vey kanlı güzel *belâlî* âfet

Vezin yönünden kusurlu bir okuyuş söz konusu. Padişahın iki a’sı da uzundur. Veznin de zorlamasıyla metinde sözcüğün muhaffef biçimi padişeh kullanılmıştır. Metne sadık kalmak gerekir. İkinci dizedeki tamlamaya

gelince,afetin kendisi bela anlamındadır. Anlamı yakın iki sözcük bu tip tamlamada bir araya gelmez. Belalı afet okunduğunda afete bir sıfat verilerek anlam pekiştirilmiş oluyor.

* **Berîn** ormanlara mecrûh attım
Berîn ummânlara mecrûh attım (s.61)

Birin ormanlara mecrûh attım
Birin ‘ummânlara mecrûh attım

Berîn pek yüksek, en yüce; yırtık, yarık anlamında Farsça bir sözcüktür. Bu okuyuştan anlam çıkmıyor. Sözcük, Türkçe bir sözcüğüdür. Birin, birini birisini anlamında düşünülmalıdır. Berîn okununca elbette vezin de bozuluyor.

* **Bazı** kim Tıflî ve mahub-i likâ
Verd-i güلزâr-ı maarif-pîrâ (s.62)

Ya'ni kim Tıflî-yi mahbûb-likâ
Verd-i güلزâr-ı ma' ârif-pîrâ

İlk sözcük metinde yani biçimindedir. Maarifin a'sı kısa okunursa vezin bozulur.

SONUÇ:

Hançerli Hanım Hikâye-i Garibesi adlı halk hikayesinin yazı çevrimi özelliğinde yayımlanan metni önemli ölçüde yanlışlar, kusurlar ve eksiklikler taşımaktadır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1. Yazı çevriminde tutulacak yolda kesin karara varılmadığı anlaşılmaktadır. Bugünkü yazıma ne kadar yaklaşılaacağı belirlenemediğinden tutarsızlıklara düşülmüştür.

Bunlar,

- a- Ayın ve hemzelerin kullanımında
- b- Uzunlukların kullanımında
- c- Tamlamaların yazılışında
- d- Ünlü ve ünsüz benzeşmelerinde

karşımıza çıkmaktadır.

2. Günümüz yazımına uygun olarak çevrilen kısımlarda da tutarsızlıklar vardır. Böylelikle yazım açısından iki arada bir derede kalınmıştır. Süt Nine, Hayrat Yıkan, Can Yakan Cingöz Oğlu Veli, Ağa Baba örneklerinde olduğu gibi kişi adları ayrı yazılmıştır. Birleşik sözcükler konusunda bugün için de bazı sıkıntılar ve tartışılan hususlar bulunmaktadır. Bazı sözcüklerin ayrı ya da bitişik mi yazılacağı tartışılmaktadır. Ama sütnine, ağababa gibi örneklerde tartışılacak bir durum yok. Kılavuzlarda bu sözcükler bitişik yazılışlarıyla yer almışlardır. Bunların yazımında elbette kılavuza uyulmalıdır. Yeni bahçe örneğinde olduğu gibi bazı yer adlarında da bitişik mi ayrı mı yazılacağı konusunda tereddüt yaşandığı dikkati çekmektedir. Sekizinci sayfada ayrı ve küçük harflerle başlayarak yazılan (yeni bahçe) on beşinci sayfada büyük harflerle başlayarak ve bitişik (Yenibahçe) yazılmıştır. İkinci yazılışın uygun olduğu görüşündeyiz.

3. Okuma yanlışları sayıca azımsanmayacak bir toplama ulaşmaktadır.

4. Türkçe sözcüklerde de okuma yanlışları yapılmıştır. Bu yanlışların fiillerde yoğunlaştığı dikkati çekmektedir.

5. Okumadan geçilen sözcükler vardır. Gözden kaçan bu sözcükler anlamı zedelemiştir.

6. Sözcüklerde harf, hece, ek fazlalıkları ve eksiklikleri vardır. Bazen olan harf ve heceler yok sayılmış, bazen olmayan harf ve heceler eklenmiştir.

7. Şiirlerde vezne uymayan okumalar çok fazladır. Uzunlukların gösterilmesinde düzyazı kısımlarında da keyfilik denebilecek nitelikte tutarsızlıklar vardır. Uzunluklar, ayın ve hemzeler bir ilke dahilinde değil, keyfi denecek kadar özensizlikle kullanılmışlardır. Düzyazı kısımlarına kıyasla şiirlerde yazım açısından biraz daha özenli davranıldığı izlenimi uyanıyor. Ancak burada da tutarsızlıklara düşülmüş. Özellikle uzunluklara bağlı kalınmadığından hatasız olan vezin hatalı duruma sokulmuştur.

8. Sözlük kısmında da aynı özensizlik gözlenmektedir. Sıralamada karışıklıklar vardır. Bu yüzden yer yer abecesel düzen bozulmuştur. Aynı sözcük birkaç kez yazılmıştır. Sözlük incelendiğinde metin içindeki yanlış okumaların özensizlikten kaynaklandığı anlaşılıyor. Çünkü metinde yanlış okunan sözcüklerin bir kısmı, sözlükte doğru olarak yer almaktadır.

Bütün bunlardan sonra diyebiliriz ki, bu çalışma biraz aceleyle gelmiş ve bu aceleyle dikkatten kaçan pek çok husus olmuştur. Tanzimat sonrasında Lâtin harflerine aktarılmayı bekleyen çok sayıda eser olduğu dikkate

alındığında, bu tür çalışmaların özenle yapılmasının Türk edebiyatı ve kültür yaşamına büyük katkılar sağlayacağı gerçektir. Ayrıca bu yayımdaki kimi kusur ve eksiklikler bu tür çalışmaları yapan herkesin karşılaştığı ortak sorunlardan kaynaklanmaktadır. Bu sorunlar tartışıldıkça daha sağlıklı gelişmeler olacağına inanıyoruz. Bu metinler üzerinde çalışanlar kadar yayınevlerinin de özenli davranması daha sağlıklı yayınların gerçekleşmesine yol açacaktır. Aksi takdirde yayınevlerinin saygınlığı da yara alabilir.